

“LOBİ” VE “LOBİCİLİK” KAVRAMLARI ÜZERİNE

Cezmi Ersöz'ün *Haftalık* dergisinde yayınlanan bir söyleşisinde sarf ettiği “edebiyatımızda gay lobisi var” sözleri üzerine yönettikleri sütun ve sayfaları birkaç gün dolduracak konu arayan medya editörleri ve yazarları aniden define bulmanın heyecanı ile konunun üzerine atladılar ve “gündem”e yerleştirdiler.¹ Birçok köşe yazarı fikirlerini beyan etti. Bunun üzerine Cezmi Ersöz bir daha demeç verme zorunluluğunu hissetti. Konu hakkında fikir beyan eden hem yazarlar hem de televizyon program yöneticileri “lobi” kavramının “kötü”lüğü üzerinde neredeyse hemfikirlerdi. Bunlar arasında herhalde en ilginç 24 Eylül 2003 akşamı CNN TÜRK’de yayınlanan 5N1K programıydı. Programın başlangıcında dosyayı hazırlayan televizyon muhabiri “lobi” kavramına tamamen yabancı olan televizyon izleyicilerini bilgilendirmek için sözcüğün anlamını şöyle açıkladı:

Genellikle yolsuz çıkarlar sağlamak amacıyla bir araya gelerek parlamentoda, basında ve benzeri yerlerde işlerine, çıkarlarına uygun siyaseti etkili, geçerli kılmaya çalışan topluluk.

Muhabirin “lobi” kelimesine âdeta mafyavari bir anlam yüklediği bu açıklamayı nereden aldığını araştırmaya kalktığımda ilk baktığım lügat Türk Dil Kurumu’nun yayınladığı *Türkçe Sözlük* idi. Burada bu kelimenin anlamı “bazı ortak çıkarları olan grupların temsilcilerinden oluşan topluluk” olarak verilmişti. Bu da doğru bir anlamdı. Lobiye mafyavari bir anlam yükleyen lügat ise Ali Püsküllüoğlu’nun yayınladığı *Türkçe Sözlük* idi. İki sözlükte yer alan iki değişik anlamdan ikincisini seçmeyi tercih eden muhabir aslında entelektüel çevrelerde mevcut tamamıyla yanlış bir kanaati de, muhtemelen farkında olmadan, dile getirmekteydi. Bu kanaate sahip olanlar “lobi” kavramını âdeta şeytani bir kötülük odağı olarak kabul etmekte. Bu kavramı kullananların akıllarına daha çok etnik grupların (Yahudi, Ermeni, Yunan, Kürt) veya silah satıcılarının kendi çıkarları ve amaçları doğrultusunda gerçekleştirdikleri kulis faaliyetleri ve siyasetçileri etkileme gayretleri gelmektedir. Örneğin Orkun Uçar-Burak Turna ikilisinin yayınladığı *Metal Fırtına* adlı siyasal kurgu romanında “Amerikan hükümetinin dış politikası tamamen Rum, Ermeni ve Yahudi lobisinin eline geçtiği”ni, özel şirketlerin etkisi altında olduğunu belirtmekte ve bunun neticesinde Amerikan Başkanı Türkiye’ye

¹ Ege Görgün, “Edebiyatta Gay Lobisi”, *Haftalık*, Sayı 24, 25 Eylül-1 Ekim 2003.

saldırmaya karar vermekte.² Türkiye’de lobi faaliyetleri, 5N1K programında olduğu gibi, âdeta yasa dışı bir faaliyet olarak algılanmaktadır. Halbuki başta ABD olmak üzere sivil toplum kuruluşlarının geliştiği ve yaygınlaştığı her Batılı ülkede bir ürünü veya fikri en geniş kitlelere yaymak ve duyurmak isteyen lobi grupları mevcuttur. Faaliyetleri gayet şeffaftır. Herkes bunu demokratik sürecin, siyasetin veya serbest rekabetin vazgeçilmez bir unsuru olarak görür ve kabul eder, hiç kimse de “lobi” kavramına mafyavari bir anlam yüklemmez.

Hal böyle iken iş Türkiye’ye gelince, yıllar boyunca aşırı sağ ve sol çizgideki popüler siyasetçi ve yazarların “lobi faaliyetleri” kavramına türlü çeşitli kötü anlamlar yüklemeleri sonucunda bu kavram popüler kültüre “kirlenmiş” yüzüyle mal olmuştur. Cezmi Ersöz’ün başlattığı tartışma, sırasında “lobi” sözcüğünün çağrıştırdığı “kötülük” anlamından ötürü hiç kimse serbest rekabet pazarının tabiatı gereğince halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetlerinde bulunmanın hiç de öyle ayıplanacak bir etkinlik olmadığını, liberal ekonominin geçerli olduğu her ülkede piyasa şartlarının beraberinde getirdiği bir süreç olduğunu söylememiştir, söyleyememiştir. Bütün bu tartışma bir yerde Türkiye’de entelektüel seçkinlerin “yayıncılık” ve “yazarlık” işlevlerine yetmişli yılların tortusu olan ideolojik “devrimci” haleti ruhiyesiyle bakmaya devam ettiklerini, günümüzde yayıncılığın piyasa kurallarına göre oynanan bir oyun olduğunu kerhen idrak etmesine rağmen anlamazlıktan geldiklerine işaret etmektedir. Hal böyle olunca entelektüel âlemimizde Batı’da yayın piyasasının ayrılmaz bir parçası olan “edebiyat ajansı” ve “lobi” kavramlarının “iyi” mi yoksa “kötü” mü olduğu tartışması yapılabilmektedir.

Akşam-lık, 3 Ekim 2003.

² Orkun Uçar – Burak Turna, *Metal Fırtına*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2004, s. 7.